

КАЛЬКА ЯК ОДИН ЗІ ШЛЯХІВ НЕОЛОГІЗАЦІЇ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ

Розглядається загальнолінгвістичне питання відокремлення кальок від запозичення. На матеріалі сучасної французької мови проводиться класифікація калькованих одиниць, яка враховує їхню структуру, мотивованість і словотвірну модель.

Ключові слова: процес калькування, запозичення, словотвірні кальки, семантичні кальки, фразеологічні кальки.

На початку ХХІ ст., коли людство постало на порозі нового, інформаційного, етапу суспільного розвитку, особливої актуальності набуває проблема взаємозв'язку мови й об'єктивної дійсності. З одного боку, це досить складне лінгвістичне питання про те, чи реалізується думка за допомогою мови (теорія вербалістів), чи мисленнєві процеси універсальні, а форма слова лише відображає їхній результат (концепція авербалістів) [1, с. 273]. З іншого боку, з цією проблемою тісно пов'язане питання взаємодії мови й культури, яке зумовлює необхідність дослідження конкретного лінгвістичного явища не як елемента мовної структури, а як культурного явища, зокрема як частини мовної картини світу. Адже мова, перманентно удосконалюючись і швидко реагуючи на зміни історичної епохи й культурних традицій, являє собою не ізольовану, а відкриту для взаємодії з іншими мовами й культурами систему. Саме тому лексичний склад кожної мови постійно поповнюється за рахунок інших мов, запозичуючи їхні елементи (процес запозичення) або ж створюючи власні одиниці за їхнім зразком (процес калькування).

У сучасному мовознавстві калькування загалом вважається одним із продуктивних шляхів неологізації лексичного складу будь-якої мови і чи не єдиним технічно можливим способом точної і вмотивованої передачі засобами рідної мови нового поняття, вираженого іншомовним терміном. Незважаючи на це, ще донедавна калька належала до тих лінгвістичних явищ, які згадувалися лише принагідно, зокрема як другорядний феномен у дослідженнях, присвячених запозиченням, перекладу або ж міжмовним контактам. У.Вайнрайх, наприклад, розглядав процес калькування лише як окремий випадок інтерференції мов, унаслідок якої відбувається відхилення від структури або норми даної мови під впливом зразків іншої мови [4].

Щоправда, мовознавці зауважували, що кальки заслуговують на спеціальне вивчення, і що їх "не можна "пристебнути" навіть до такої великої проблеми, як лексичні запозичення" [5, с.1]. Але

знову ж таки, низка досліджень з процесу калькування на матеріалі споріднених і неспоріднених мов (В.В.Акуленко, У.Вайнрайх, Р.Зорівчак, Г.Коломієць, В.І.Кононенко, А.А.Москаленко, Л.С.Паламарчук, Р.С.Помірко, С.В.Семчинський, Н.В.Шанський та ін.) не з'ясували остаточно його мовну сутність, залишаючи безмежний простір для подальших наукових студій. Власне тому, відсутність ґрунтовних праць, які б висвітлювали повною мірою процес калькування і його наслідки, а також типологію калькованих одиниць, зокрема на матеріалі французької мови, зумовлюють **актуальність**, основну **мету** й **завдання** нашого дослідження.

Уперше термін "калька" (від фр. *calque* – "копія, наслідування") був ужитий на початку ХХ ст. французьким лінгвістом Ш.Баллі, який розумів під ним "слова й вислови, утворені автоматично через механічний переклад, за зразком інших висловів, узятих з іноземної мови" [3].

Підхопивши визначення цього мовного явища як результат буквального перекладу, інші дослідники кальок витлумачують їх як "особливий різновид запозичень, який полягає у перекладі значущих частин слова" [18, с. 132], як "точний переклад складових елементів слова" [19, с. 133], як "утворення нового слова, словосполучення або ж значення шляхом буквального перекладу відповідної іншомовної одиниці" [25, с. 211], як "слово або вираз, які є буквальним перекладом іншомовного слова або виразу, зокрема, і за частинами з наступним складанням частин у ціле згідно із законами словотвору мови, у якій відбувається калькування" [16, с. 199].

Саме такий підхід до процесу калькування дав підстави розглядати його у площині запозичень. У своїх міркуваннях лінгвісти базуються на тому, що під час калькування, подібно до запозичення, відбувається процес адаптації значення і / або структури іншомовної лексичної одиниці. Відмінність між калькою і запозиченням, за словами К.Флекенштейн, полягає лише в тому, що нове поняття засвоюється різними мовними засобами [20, с.16]. Робилася навіть спроба зарахувати кальки до "неповних запозичень", оскільки при калькуванні, яке передбачає використання внутрішніх ресурсів мови (а це може бути як питома лексика, так і повністю засвоєні елементи), запозичується лише внутрішня форма слова чи семантична структура словосполучення.

Дещо осібно позицію займає Н.З.Котелова, розглядаючи кальковані слова як проміжне яви-

ще між запозиченнями (запозичують значення слова, внутрішню форму, спосіб творення) і морфологічними неологізмами (використовують питому словотвірну модель) [12, с. 10].

У сучасній лінгвістиці подекуди спостерігається тенденція до відокремлення калькування від морфологічного й неморфологічного словотвору, запозичення і креації [5; 16; 28]. Щоправда, думку про те, що “запозичення є лише одним із конкретних проявів загальної тенденції, менш поширеної, ніж калька”, висловлював ще Ш.Баллі [3, с. 71]. Такий підхід учені мотивують тим, що, запозичуючи слово, мовці не перекладають його (як це відбувається з калькою), тобто не виражають його план змісту лексичними засобами іншої мови, а залишають слово без перекладу й у такий спосіб “перетягують” його з однієї мовної системи в іншу. Використовуючи прототип слова, що запозичують, вони утворюють на його основі нове для даної системи слово, значення або ж словосполучення. Як наслідок, у науковій літературі калька визначається, зокрема, як “слово або вираз, утворені питомими мовними засобами за зразком слів і виразів іншої мови”, а калькування – як “творення нових слів і виразів шляхом копіювання лексико-семантичної та синтаксичної моделей іншої мови” [10, с.73-74] або ж “творення нових слів і виразів за лексико-фразеологічними моделями іншої мови з використанням елементів даної мови” [15, с. 160]. Саме таке бачення мовної сутності кальок дає підстави вийти за межі традиційного підходу до калькування і розглядати це складне лінгвістичне явище як частину дериваційної системи номінації.

Ще одним питанням, що стосується процесу калькування, є типологія калькованих одиниць. Класифікуючи їх, лінгвісти базуються загалом на співвідношенні структури, мотивованості та словотвірної моделі кальок і об'єктів калькування. Аналіз кальок сучасної французької мови дозволив нам виокремити декілька типів цих мовних одиниць, розгляд яких пропонуємо нижче.

Словотвірні (лексичні, формальні) кальки – це слова, отримані “поморфемним” перекладом іншомовного слова на рідну мову, тобто слова, утворені за іншомовною словотвірною моделлю, але з використанням морфем даної мови. Утворені з потенційних елементів мови, вони вживаються на позначення нового предмета, явища або поняття. Посідаючи центральне місце серед усіх інших типів кальок, вони абсолютно вписуються в загальну теорію словотвору з його терміносистемою. За характером своїх словотвірних компонентів, вони нічим не відрізняються від самостійних мовних утворень і сприймаються як звичайні слова рідної мови [8, с. 30].

Уже, мабуть, класичним прикладом стала французька лексична одиниця *gratte-ciel*, яка з'явилася в мові на початку XIX ст. унаслідок літерального перекладу англійського складного слова американського варіанта *sky-scraper* на позначення багатоповерхової будівлі (хмарочосу), ще на той час невідомої у Франції і загалом у Європі.

Серед неологічних кальок французької мови можна виокремити, наприклад, новоутворений іменник *imagisme*, *m* (*image* + *isme*) “дискримінація проти людини через відмінний зовнішній вигляд”, який був скалькований з відповідної англійської лексеми *lookism* (*look* + *ism*).

До формальних кальок можна також зарахувати калькування абrevіатур. Так, англійська абrevіатура *T&D* (*Transmission and Distribution*) була скалькована як *T&D* (*Transmission et Distribution*) “la branche de la transmission et distribution de l'électricité”.

Серед кальок цього типу можна, на наш погляд, розглядати також графічні кальки, тобто слова з орфографією іншої мови. Так, у сучасній французькій мові досить поширене явище написання власних назв англословного походження з великих літер, наприклад: *Association “Les Plus Beaux Villages” de France*.

Значимо, що, зберігаючи загалом мовну структуру (граматику та орфоepію), кальки відіграють важливу роль в еволюції будь-якої мови: вони заповнюють словникові лакуни, а також сприяють активізації потенційних можливостей рідної мови, встановленню нових парадигматичних і синтагматичних відношень, розвиткові полісемії та омонімії. Поряд із цим, деякі лексичні кальки дестабілізують систему мови й процес комунікації, зокрема якщо вони зумовлюють появу дублетів. Так, англійське *implemented* “впроваджений” калькується як *implémenté*, тоді як у французькій мові існують відповідні питомі одиниці *appliqué, réalisé, mis en oeuvre*. Часто у французькому мас-медійному дискурсі можна зустріти вживання таких зокрема кальок, як *encryption* (< англ. *encryption*) замість французьких одиниць *cryptage, chiffrement; criticallité* (< англ. *criticality*) замість французького *criticité; typicalité* (< англ. *typicality*) замість *typicité*.

Калькована передача іншомовного поняття подекуди може зумовити також появу загалом помилкових значень. Так, у франко-канадському варіанті федеральним урядом використовується одиниця *littéracie (littératie)* зі значенням “навчання грамоті, боротьба з безграмотністю”, утворена шляхом калькування з англійської лексеми *literacy*, яка, навпаки, означає “достатній рівень освіченості людини”.

До цього типу кальок можна зарахувати й сло-

вотвірно-синтаксичні кальки, сутність яких полягає у творенні сполук від композитів. Зазначимо, що деякі лінгвісти вважають утворені таким способом кальки окремим типом (див., зокрема, [16, с. 199]). Наприклад, англ. *firewall* > фр. *mur de feu*; англ. *infotainment* (*information* + *entertainment*) > фр. *actualité-spectacle* (*actualité* + *spectacle*).

Дослідження кальок сучасної французької мови дозволяє виокремити також часткові словотвірні кальки (напівкальки), коли одна з частин слова залишається у вигляді елемента мови, з якої відбувається калькування. Так, новоутворена одиниця *salshow* “жалюгідне видовище” складається з французького прикметника *sal*, який відповідає англійському *poor*, та суто англійської одиниці *show*; лексема *eurocity* “місто європейського зразка” також сформована за допомогою французької морфем *euro-* (< *européen*) та англійського слова *city*.

Семантичні кальки (або семантичні інклінації [17], семантичні запозичення [21], семантична інтерференція [6]) – це слова, яким надали одне зі значень іншомовного слова, яке йому ідентичне або близьке за змістом.

Зазначимо, що в сучасній лінгвістиці питання відокремленого статусу семантичних кальок викликає певні суперечки. Так, деякі дослідники (Я.О.Конопацька [9], Л.О.Пономаренко [14, с. 92], Е.Хауген [21, с. 353]), розглядають семантичні кальки як один із видів запозичень на тих підставах, що “в таких [калькованих] словах / словосполученнях іншомовним за походженням елементом є семантика, а словотвірна структура залишається автохтонною [9, с. 145-146]. Протилежну думку висловлює О.С.Клименко, який розмежує поняття семантичної кальки й семантичного запозичення на матеріалі французької та англійської мов. Так, під семантичною калькою він розуміє запозичене семантичною структурою французького слова і мотивоване в ній значення англійського слова, яке може збігатися з цим французьким словом основним (вихідним) значенням. А семантичним запозиченням, на його погляд, є запозичене семантичною структурою французького слова і мотивоване в ній значення англійського слова, яке збігається з ідентичною чи подібною цьому слову послідовністю орфограм та близькою фонетичною оболонкою [7, с. 87].

Іспанська дослідниця Г.Гереро Рамос тлумачить семантичну кальку як “автохтонне слово чи зворот, які запозичили переносне значення іншомовної одиниці” [27, с. 34]. Підтвердження цьому отримуємо завдяки аналізу неологічних кальок французької мови. Так, французька одиниця *domestique* у сполученнях типу *le commerce domestique*, *un vol domestique* під впливом англій-

ської лексеми *domestic* отримує значення “внутрішній, вітчизняний”, яке є периферійним. Французька одиниця *transfert* отримує значення “пересадка (на транспортному засобі)” завдяки калькуванню з англійської одиниці *transfer*, яка вживається з відповідним переносним значенням лише в американському варіанті.

Натомість, на наш погляд, таке розуміння семантичних кальок зводить загалом поняття їхньої мовної сутності, адже калькують не лише переносне, а й пряме значення іншомовної лексеми, що, власне, й доводить фактичний матеріал. Так, французький прикметник *versatile* “змінний, непостійний” під впливом англійського *versatile* нашірковує значення “полівалентний, багатозначний”; *global* “загальний, глобальний, сукупний, всеосяжний” отримує значення “світовий, всесвітній, планетний”; *digital* “пальцевий”, вживаний у сфері анатомії, у сфері інформатики отримує значення “цифровий”. Нового значення набувають також французькі дієслова, як-от: *contrôler* “контролювати, перевіряти, керувати” (під впливом англійського *to control*) вживається також зі значенням “володарювати”; *adresser* (під впливом англійського *to address*) отримує значення “займатися чимось, розглядати”; *réaliser* “реалізовувати, здійснювати, виконувати, викладати” (за аналогією до англійського *to realize*) отримує значення “уявляти собі, чітко розуміти, усвідомлювати”; *initier* “інформувати, залучати, вводити в курс справ” у діловій сфері отримує значення “ініціювати, розпочинати справу” (за аналогією до англійського *to initiate*); *compléter* (під впливом англійського *to complete*) набуває значення “заповнювати (документ)”; *questionner* (за аналогію до англійського *to question*) отримує значення “брати під сумнів, сумніватися”. Французький іменник *argument* “аргумент, доказ” вживається (за аналогією до англійського *argument*) зі значенням “дискусія, обговорення”; *application* “накладання, застосування” (під впливом англійського *application*) отримує значення “заява, прохання про прийом на роботу”.

Зазначимо, що при існуванні подібних міжмовних паралелей важко розмежувати факт семантичного впливу іншої мови та паралельного розвитку семантичної структури слів у різних мовах, де результат, тобто поява нового значення, виявляється лише як постфактум. Як стверджують французькі лінгвісти М.Кабр і Л. де Ізагін, “не існує критеріїв, які б чітко доводили, що значення певного слова є результатом семантичної кальки, а не самостійним розвитком вихідного значення слова у зв’язку з виникненням нового поняття” [23, с. 94]. Так, важко встановити, внаслідок чого – самостійного розвитку чи калькування з англійської – французький іменник

vert “зелень; зелений колір; лоно природи” у сучасній мові вживається також зі значенням “трав’янисте покриття навколо лунки (в гольфі)” (пор. англ. *green*). Аналогічні дискусії викликає іменник *éducation*, вживаний у складі назви одного з центральних органів державного управління Франції *Ministère de l’Éducation nationale*, що дослівно означає “Міністерство народного виховання”, а не “освіти”. Отже, постає питання: розглядати це явище як результат калькування з англійської, в якій лексема *education* функціонує як синонім одиниці *instruction* (пор. фр. *enseignement, instruction*), чи вважати його наслідком самостійного розвитку французької лексеми.

Досліджуючи семантичні кальки, мовознавці стверджують, що це явище загалом відбувається тоді, коли слова різних мов мають семантичну та фонетичну подібність [2, с. 141; 21, с. 353]. Проте, як стверджує Р.С.Помірко, деякі семантичні кальки можуть з’являтися лише як “результат відповідності їхньої фонетичної будови за відсутності семасіологічних зв’язків” [13, с. 22], що інколи зумовлює появу омонімів. Так, у французькій мові лексема *gai* “веселий” починає функціонувати під впливом англійського *gay* також зі значенням “гомосексуаліст”; французький прикметник *ablatif* (< лат. *ablativus* “орудний відмінок”) отримує значення “схильний до абляції” від англійського *ablative*; дериват *tester* (від англ. *to test* “тестувати, досліджувати”) створює омонім до питомого французького дієслова *tester* “заповідати, складати заповіт”.

Саме тому вважаємо влучним визначення семантичних кальок французьких лінгвістів Ф.Годена та Л.Геспена, які розуміють під цим терміном “будь-яку (мотивовану або ні) появу нового значення в семантичній структурі автохтонного слова під впливом іншомовної лексеми” [26, с. 312]. Як бачимо, словотвірна мотивованість лексико-семантичних кальок має двобічний (семантичний і формальний) та однібічний (семантичний) характер.

Морфологічні кальки – це слова, які набувають неправильних морфологічних ознак під впливом відповідних іншомовних одиниць. Досить часто знавці другої мови (коментатори, бізнесмени, емігранти тощо), які нерідко “переключаються” на іншу мову, не замислюючись над семантизацією того чи іншого слова / поняття, породжують морфологічні кальки. Одним із найуживаніших проявів морфологічних кальок є помилка у визначенні категорійної ознаки числа іменника. Так, під впливом англійського іменника *the assets* “активи, фонди” французька одиниця *actif* (вживана виключно в однині) отримує форму множини *les actifs d’une société*.

Синтаксичні кальки – це синтаксичні конст-

рукції, утворені за моделлю іншої мови, тобто сполучення слів, отримані як результат послідовного перекладу іншомовних синтаксичних конструкцій.

Так, унаслідок синтаксичного калькування у французькій мові утворилися сполучення *sac gonflable* (< англ. *air bag*), *tueur en série* (< англ. *serial killer*), *aliment-doudou* (< англ. *comfort food*).

Значимо, що досить розповсюджене це явище в канадському варіанті французької мови, що пояснюється двомовністю країни. Так, кальки з англійської мови *le bol des toilettes* (< англ. *toilet bowl*) замість французької одиниці *cuvette*; *la salle de bain* (< англ. *bathroom*) замість *les toilettes*; *le sac de pinottes* (< англ. *sack of peanuts*) замість *sachet d’arachides* вважаються літературною нормою у Квебеці.

Аналіз процесу калькування сучасної французької мови дозволяє виокремити синтаксичні напівкальки, які зберігають один іншомовний компонент, наприклад: *scooter de mer, bombardement Google, spam image, signal spam, show politique*.

Синтаксичні кальки відображають також невластиве французькій мові функціонування прийменників. Так, поява прийменника *sur* у сполученнях типу *être sur l’avion, siéger sur un comité* зумовлена англійським синтаксисом відповідних сполучень *to be on a plane, on a committee*, що суперечить нормативному вживанню цих конструкцій – *être dans l’avion, siéger à un comité*. Вживання одиниці *dépendant*, яка у французькій мові вживається як *participe présent* або як прикметник, може з’являтися у синтаксичній конструкції *dépendant de* у ролі прийменника (синонімічно до питомих французьких *selon, suivant, en fonction de*) за аналогією до англійського виразу *depending on*. Калькованим вважається також вживання полівалентного прийменника *pour* із дієсловами *demander* та *chercher* під впливом англійських конструкцій *to ask for, to seek for*.

Послідовним перекладом англійського виразу *to be under control* утворена синтаксична калька *être sous contrôle* замість питомого сполучення *être maîtrisé*; від англійського виразу *up to date* утворилася калька *jusqu’à la date* замість французької *jusqu’à maintenant*; під впливом англійського *in charge of* у французькій мові з’являється калька *en charge de* замість питомих *chargé de / responsable de*.

Французький іменник *effet*, широко вживаний у сталих сполученнях типу *en effet, sous l’effet de, prendre effet, à cet effet* тощо, породив синтаксичну кальку *à l’effet que* за аналогією до англійського виразу *to the effect that*. Не маючи конкретно визначеного змісту, вона відповідає виразам типу *selon lequel, voulant que*.

Цікавим прикладом синтаксичної кальки є вжи-

вання дієслова *être* (замість *faire*) у виразах на позначення температури повітря типу *c'est 18 degrés* під впливом англійського виразу *it is 18 degrees*.

Непотрібне, неправильне вживання пасивної форми дієслова також є синтаксичним калькуванням, зокрема з англійської мови. Так, кальковані вирази типу *à être distribué* (замість *à distribuer*), *la question est répondue* (замість *on répond à la question*) зумовлені впливом англійської мови, яка послуговується відповідно виразами *to be distributed* та *to be answered*.

Одним із типів синтаксичних кальок є калькування порядку слів. Так, за нормативною граматику французької мови порядок розташування іменника і супроводжуючих його двох числівників (порядкового й кількісного) визначається схемою *déterminant numéral + adjectif ordinal + nom*. Натомість під впливом англійської мови, яка завжди позиціонує прикметник перед іменником, у французькій мові спостерігаємо вживання порядкового числівника перед кількісним (наприклад: *les premiers cinq jours*), що не властиво французькій мові.

Фразеологічні кальки – це сталі сполучення слів, які виникли в результаті буквального перекладу іншомовного фразеологізму [11, с. 274; 22, с. 100].

За ступенем адаптації в мові-реципієнті насамперед виокремлюють повні фразеологічні кальки, в яких фразеологізм-оригінал відтворений дослівним перекладом усіх слів-компонентів. Так, англійський фразеологізм *Axis of Evil* “Вісь Зла” (перен., політ. “декілька країн у світі, до яких погано ставиться уряд США через те, що вони нібито натхнені дияволом або демоном”) скальковано у французьку як *Axe du Mal*; калькування англійського фразеологізму *to do (make) the difference* зі значенням “вирізнатися серед інших” породило неологічний французький вислів *faire la différence*.

Подібно до словотвірних кальок, під час утворення фразеологічних кальок у мові-реципієнті виникають дублети. Так, від англійського фразеологізму *to make sense* з'явилася французька конструкція *faire sens* “бути зрозумілим; бути розумним” замість питомої *avoir du sens, être sensé, être logique*; фразеологічна калька *pour faire courte* (< англ. *to make it short*) вживається замість французької *pour faire brève* “коротко кажучи”; вираз *à la fin de la journée* під впливом англійського *at the end of the day* вживається замість французьких *au bout du compte, en somme, finalement*; новоутворений фразеологізм *à toutes fins pratiques* (< англ. *for all practical purposes*) функціонує зі значенням питомих одиниць *en pratique, pratiquement, en fait, en réalité, en définitive*. Плеонастичні вирази *demander une question*

(< англ. *to ask a question*) та *ajouter l'insulte à l'injure* (< англ. *to add insult to injury*, де одиниця *injury* має значення “blessure”, а не “injure”) функціонують замість уже існуючих у французькій мові відповідних *poser / formuler / adresser une question* та *aller trop loin, dépasser la mesure, retourner le fer dans la plaie*. На знак ввічливості при вибаченні французи можуть сказати *je suis désolé* (< англ. *I'm sorry*) замість *excusez-moi*.

Цікавим прикладом фразеологічного дублета є калька з англійської мови *été indien* (< англ. *Indian summer*). Калькований дослівно, цей зворот позначає не “продовження гарної літньої погоди”, а її появу близько 11 листопада в Північній Америці, під час якої індієць відновлювали свої атаки на колонії [24, с.6]. Незважаючи на те, що таке калькування спотворило початкове значення англійського виразу, воно широко використовується у французькій мові замість питомого *été de la Saint-Martin*.

Фразеологічні напівкальки сучасної французької мови представлені напівперекладом-напівзапозиченням іншомовного фразеологічного звороту, тобто одна частина компонентів перекладена, інша – запозичена без перекладу [11, с. 274; 22, с. 103], наприклад: *se rendre au pressing, marketing par courriel*.

Фонетичні кальки. Аналіз сучасного фактичного матеріалу дозволив виокремити фонетичні кальки, які породжують нові лексеми на основі звукової оболонки іншомовної одиниці. Так, у французькій мові з'явилися такі нові слова, як *pitios* “кінотеатр” (< англ. *pictures* ['pɪktʃəz]), *bio* “пиво” (< англ. *beer* ['biə]).

Отже, процес калькування відображає інтелектуальну та пізнавальну діяльність контактуючих народів, унаслідок якої в мові з'являються не лише нові слова та граматичні форми, а й втілений у них зміст, не просто нові звукові комплекси, а й поняттєві поля. Завдяки цьому розширюється глобальний інформаційний простір, поглиблюється розуміння суспільних та економічних процесів, спрямованих на світову інтеграцію, що, в свою чергу, збагачує словниковий склад сучасних мов і впливає на їхній розвиток.

Література

1. Алефиренко Н.Ф. Современные проблемы науки о языке: Учебн. пособие / Н.Ф.Алефиренко. – М.: Флинта: Наука, 2005. – 416 с.
2. Ахунзянов Э.М. Двуязычие и лексико-семантическая интерференция / Э.М.Ахунзянов. – Казань: Изд-во Казан. ун-та, 1978. – 190 с.
3. Балли Ш. Французская стилистика / Шарль Балли. – М.: Изд-во иностр. лит., 1961. – 394 с.
4. Вайнрайх У. Языковые контакты / У.Вайн-

- райх. – К.: Вища шк., 1979. – 246 с.
5. Ефремов Л.П. Основы теории лексического калькирования / Л.П.Ефремов. – Алма-Ата: КазГУ, 1974. – 192 с.
  6. Жлуктенко Ю.А. Динамика словообразовательной системы и неологизмы / Ю.А.Жлуктенко // Английские неологизмы. – К.: Наук. думка, 1983. – С.5-11.
  7. Клименко О.С. Соціолінгвістичний аспект англо-американських запозичень у сучасній французькій мові новітнього періоду. До питання про нормалізацію англіцизмів: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.05 / О.С.Клименко. – К., 1995. – 242 с.
  8. Коломієць В.Т. Розвиток словотвору слов'янських мов у післявоєнний період / В.Т.Коломієць. – К.: Наук. думка, 1973.
  9. Конопацька Я.О. Семантична неологія в сучасному французькому медіа дискурсі: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.05 / Ярина Олександрівна Конопацька. – К., 2005. – 206 с.
  10. Короткий тлумачний словник української мови: за ред. Д.Г.Гринчишина [укл.: Д.Г.Гринчишин, В.Л.Карпова, Л.М. Полюга, М.Л.Худаш, У.Я.Єдлінська; наук. ред. О.Д.Пономарів. – К.: Вид. центр "Просвіта", 2010 р. – 600 с.
  11. Назарян А.Г. Фразеологія сучасного французького мови: учебник / А.Г.Назарян. – М.: Высш. шк., 1987. – 288 с.
  12. Новые слова и значения: Словарь-справочник по материалам прессы и литературы 70-х годов / предисл. Н.З.Котеловой. – М.: Наука, 1978. – С. 5-26.
  13. Помирко Р.С. Влияние языковых контактов на семантическое сближение близкородственных языков / Р.С.Помирко // Тезисы IV Всесоюзной конференции по романскому языкознанию. – Калинин: КГУ, 1978. – С. 21-23.
  14. Пономаренко Л.О. Про так зване семантичне калькування / Л.О.Пономаренко // Вісник Київського ун-ту. – 1962. - №5. – Вип. 1. – С. 89-94.
  15. Розенталь Д.Э. Словарь-справочник лингвистических терминов / Д.Э.Розенталь, М.А.Телленкова. – М.: ООО "Изд-во Астрель", ООО "Изд-во АСТ", 2001. – 400 с.
  16. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / Олена Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с.
  17. Серебренников Б.А. О взаимодействии языков / Б.А.Серебренников // Вопросы языкознания. – 1955. - № 1. – С. 7-25.
  18. Сучасна українська літературна мова: підручник / за ред. М.Л.Плющ. – 2-е вид., перероб. і допов. – К.: Вища шк., 2000. – 336 с.
  19. Сучасна українська літературна мова. Лексика і фразеологія. – К.: Наук. думка, 1973. – 336 с.
  20. Флекенштейн К.Р. Кальки по немецкой модели в современном русском литературном языке: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. филол. наук: спец. 10.02.01 / К.Р.Флекенштейн. – М., 1963. – 22 с.
  21. Хауген Э. Процесс заимствования / Э.Хауген // Новое в лингвистике. – Вып. 6. Языковые контакты. – М., 1972. – С. 344-382.
  22. Шанский Н.М. Фразеология современного русского языка / Н.М.Шанский. – М.: Высш. шк., 1985. - 270 с.
  23. Cabre M.T. Stratégie pour la détection automatique des néologismes de presse / M.T.Cabre, L. de Yzaguine // Traduction, Terminologie, Rédaction: Etudes Sur le Texte et Ses Transformations. – Montréal: Pq, Canada, 1995. – P. 89-100.
  24. Capelovici J. Quel "été indien" ? / Jacques Capelovici // Défense de la langue française. - №189. – 1998. – P. 6-7.
  25. Depecker L. L'invention de la langue (les arrêtés des commissions ministérielles de terminologie) / L.Depecker. – P. : Le Robert, 1997. – 585 p.
  26. Gaudin F. Initiation à la lexicologie française. De la néologie aux dictionnaires / F.Gaudin, L.Guespin. – Bruxelles : Duculot, 2000. – 360 p.
  27. Guerrero Ramos G. Neologismos en el español actual / G. Guerrero Ramos. – Madrid: Arcos libros, 1996. – 52 p.
  28. Verdelhan-Bougade M. Procédés sémantiques et lexicaux en français branché / M.Verdelhan-Bougade // Langue française. – 1991. - №90. – P. 65-78.

The question of general linguistics of separation of calques from loans is considered. On a material of modern French language loan units are classified with due regard for their structure, motivation and word-formation model.

Keywords: *calking process, loan, word-formation calques, semantic calques, phraseological calques.*

Рассматривается общезыковой вопрос отделения калек от заимствований. На материале современного французского языка проводится классификация калькированных единиц, учитывающая их структуру, мотивированность и словообразовательную модель.

Ключевые слова: *процесс калькирования, заимствование, словообразовательные кальки, семантические кальки, фразеологические кальки.*